СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 127. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 3-го червня, 1926. VOL. XXXIV. No. 127. Jersey City, N. J., Thursday, June 3. 1926. THREE CENTS

ДЕСЯТЬЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА ПРИЗНАЧЕНІ НА ПОШИРЕННЯ КУЛЬТУ ФРАНКА СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Тому в часі від 28. мая до кінця вересня повинні відбутися в кождій українській місцевости виклади, збори, концерти чи вистави, присвячені памяти Франка.

В кождій місцевости повинна бути переведена рівнож збірка на памятник Франка.

Хай не бракне між нами нікого, хто не зложив би жертви на памятник Того, що нам а не собі добував кращу долю, що бажав для скованих волі, для нещасних долі і рівної правди для всіх.

Всі жертви на памятник Франка належить слати до:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ЗАТОНУВ НАЙБІЛЬШИЙ РІЧНИЙ ПАРОХІД НА ГУДСОНІ

НЮ ЙОРК, 1. червня. — Ірвинг Вашінгтон, пасажирський прогульковий корабель, що належить до Гудсон Ривер Дей Лайн і курсує між Ню Йорком а Олбані, зударився сегодня о 9-ій год. рано з фрахтовою баркою, яка везла бензину і наслідком колізії так потерпів, що доїхав ще до пристани ч. 12 на нюджерській стороні, але тут пішов зараз під воду.

Ірвинг Вашінгтон мав 4.000 тон поемности і був найбільшим річним пароходом на світі.

З пасажирів бракує двох, а то пані Линна Артур Гоог і її дочка. Пошукують за ними вже 12 годин, але без успіху. Вони мабуть впали жертвою катастрофи. Решта пасажирів виратувалася, а один тільки потерпів ушкодження на тілі.

Ірвинг Вашінгтон коштував $1,000.000.

Досі не дійшли ще, хто властиво завинив катастрофу. Ствердити не легко, бо в той час була на Гудсоні велика мрака.

ВЕЛИЧАВА ПАРАДА МАСОНІВ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 1. червня. — Ціле місто перемінилося в якусь орентальну оазу.

Шрайнери відчинили свою 52 конвенцію.

Містом перейшла банда з 1000 музикантів, а за ними 15.000 шрайнерів з цілої Америки в всіх можливих орентальних одягах і кольорах.

Все те виглядало як в казці з Тисяч і одної ночи.

Всіх шрайнерів має прибути до Филаделфії 250.000.

Ціле місто вже тепер ними переповнене. По вулицях, ресторанах і готелях видніють всюди турецькі фези і широкі орентальні шаравари.

В ніякім готелю не можна дістати місця за ніяку ціну. Богато ночує в залізничих ваґонах.

БОРА БУДЕ КАНДИДАТОМ СУХИХ НА ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШІНҐТОН, 1. червня. — Сенатор Бора висказався ще раз цілком рішучо проти всякої модифікації закону Волстеда, заявляючи, що це було би нарушенням американської конституції.

Він певний того, що сенат не допустить до всенародного голосування в тій справі, бо таке референдум є якраз нарушенням конституції.

Бора не хоче брати себе за лідера в боротьбі за прогибіцією, одначе сухі сенатори твердять, що самі обставини змусять його взяти провід цілої кампанії.

БОРУ КРИТИКУЮТЬ.

ВАШІНҐТОН, 1. червня. — Сенатор Едвардс назвав атаки, які кинув Бора проти референдум в нюйорськім стейті в справі прогибіції, визовом і образою цілого стейту. Едвардс твердив далі, що Бора робить з того референдум звичайний політичний трик, який, на його думку, стане для него корисним в кампанії о президентуру, бо Бора буде кандидувати в 1928 році на президента.

КАКТЕЙЛ „З КАВИ".

МИДЛТАВН, Н. Й. — Щоби загасити спрагу, видумано тут новий рід кактейлу, який препарують „з кави".

Той невинний напиток, якого тут загально уживають, так закрутив голову Самуельови Віккенсови, що він уроїв собі, що є великим чоловіком і мусить проводити великій параді, яку устроїло місто в свято прикрашування гробів.

А що мали з ним підчас паради досить троблю, то справа опинилася перед судом. Віккенса судив суддя за пиянство.

Віккенс обіцяв святочно, що вже більше не буде пити того небезпечного кактейлу і вийшов на волю.

ФОРД ТВЕРДИТЬ, ЩО АВТОМОБІЛЕВА ІНДУСТРІЯ ЩЕ ЗРОСТЕ.

НЮ ЙОРК, 1. червня. — Едзель Форд, голова Моторової Компанії Форда поверкув з подорожі по Европі і подав, що Европа буде потребувати в тім році ще більше американських тракторів і автомобілів як в минулім.

Нові фабрики Форда повстануть в Константинополи і Александрії. Форд продав в Европі в 1925 р. 200.000 автомобілів і 35.000 тракторів, з яких 17.000 продано совітам. В тім році буде ще більший збут.

ГЮЗ БУДЕ ТИМЧАСОВИМ ПРЕДСІДАТЕЛЕМ СТЕЙТОВОЇ РЕСПУБЛИКАНСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 1. червня. — З республиканської партії повідомляють, що бувший секретар стейту Чарлс Гюз буде тимчасовим предсідателем на республиканській стейтовій конвенції, яка резпічнеться 27. вересня в Медисон Сквер в Ню Йорку.

Гюз виголосить заразом програмову бесіду.

Республиканська партія переконана, що її вдасться переконати Ґюза, щоби згодився поставити свою кандидатуру на ґовернора нюйорського стейту.

На Гюза налягають, щоби виголосив програмову бесіду не тільки тому, що він є найвизначнійшою фігурою між републиканцями нюйорського стейту, але ще й тому, що він є головою комісії для реорганізації адміністраційного департаменту стейту.

СКОПС АПЕЛЮЄ.

НЕШВІЛ, Тенн., 31. мая. — Перед стейтовим найвисшим судом відбувається розправа в справі Скопса, якого в своїм часі засудив суд в Дейтон на кару заплати $100 за те, що вчив в школі про еволюцію.

Це є розправа апеляційна, як відклик від засуду.

Відповідь на апеляцію подав син помершого Браена.

ЄГИПЕТ В БОРОТЬБІ ЗА САМОСТІЙНІСТЬ.

КАІРО, 31. мая. — Заґлюя паша, відомий з своеї боротьби за повну самостійність Єгипту, став на чолі кабінету міністрів.

В той спосіб витворилася дуже прикра ситуація для британського високого комісаря, який знова запросив до себе Заґлюю на чай, щоби поговорити про те, чи не можлива яка згода між ними.

Розмова, як казав Заґлюя, була дуже приемна, але без результатів.

ІТАЛІЙСЬКІ ФАШИСТИ ПАРАДУЮТЬ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 31. мая. — В святочній параді, яку устроїли американські ветерани з Ню Йорку з нагоди свята Прикрашення Гробів, взяло участь 200 фашистів, всі в чорних сорочках, під проводом ґрафа ді Равель, що має бути особистим представником Муссоліного в Америці.

З того приводу прийшло до неприємних сцен, в які мусіла вмішатися поліція.

Велика маса публики, що стояла по боках, кричала весь час: „Геть з Муссоліном", „проч з деспотом".

НОВИЙ РЕКОРД.

В Берліні появився чоловік, що хоче здобути новий рекорд, а іменно не спати 27 днів і 27 ночей. Називається він Ролянд.

ПАРЛЯМЕНТАРНИЙ ПОСОЛ В ЖІНОЧОМУ КАПЕЛЮСІ.

Правильник англійської палати громад приписує послам, щоби підчас мотивування проєкту закона або податкового внесення мали накриті голови. Посол Бочене́н прийшовши до слова, запримітив, що забув капелюх у ґардеробі. А що йому дали вже голос і годі було уступити, Боченен сягнув рукою за капелюхом сусіда й зачав говорити. Якеж було його счудування, коли промова його зовсім поважна, викликала у слухачів справжню бурю сміху. З трудом удалося Бочено́нові скінчити промову. На лицях усіх видніла безмежна веселість, публика на ґалерії аж душилася від сміху, навіть предсідник палати з трудом задержав повагу. Щож сталося? Виявилося, що Боченен мав на голові весняний капелюшок послихи Вілкінсон.

ПОЛЮВАННЯ В СЕРЕДНЬОВІЧНИХ ЧАСАХ.

В середньовічних часах полювали пристрасно зі соколами на ріжні звірята, головно на чаплі й заяці. З тих часів походять назви сіл Соколівка і т. п. Це доказує, що мешканці таких місцевостей займалися укладанням соколів і яструбів до полювання. На голову соколови закладали заслону, що накривала очи. Добрі соколи мали вартість кількох сіл. Східні володарі (Росії, Туреччини й Персії) посилали соколів у дарунку королям західньої Европи.

РЕКОРДОВА ЦІНА НА МІЛЬТОНІВ РУКОПИС.

На ліцитації в Сотебі у Лондоні продали Мільтонів рукопис за 7.200 фунтів. Першу ціну подали 1000 фунтів. До 35 секунд осягнув рукопис рекордову ціну 7.200 фунтів. Є то найвчаснійші Мільтонові вірші, 166 станц про Овідові Метаморфози. Написані около 1623. року.

ТРАНСФУЗІЯ КРОВИ У НЕМОВЛЯТ.

За засіданні французької лікарської академії проф. Ґеніо говорив про успішність трансфузії крови у слабовитих немовлят. Ця метода добра передусім для дітей туберкулічних родичів. Передусім корисна є трансфузія, коли немовляти впустити двацять кубічних центиметрів нової крови, цебто десяту часть його власної крови. Багато немовлятам зараз після трансфузії крови збільшалася вага тіла, зростала температура тіла аж до нормальної, в багато випадках слабі немовлята, які не приймали молока, зачинали радо пити його. Проф. Ґеніо дивується, що цієї методи майже не примінюють у Франції, а так можна багато немовлят виратувати від смерти.

ДРІБНИЧКИ.

Около 1820. року у Франції не давали розгрішення тим, хто важився танцювати вальса.

Ученикам в Ольденбурзі було якнайстрогійше заборонено говорити поза школою иншою мовою, як латинською.

Коли в 1791. році Франція законом дозволила на розводи, вже першого року було 6000 розводів.

Римські куртизани закрашували волосся на синьо.

В Бравншвайґу в половині 18-го століття числову льотерію виарендували міністрови Феронче. Коли який грач виграв більшу суму і йому мали виплатити, його замикали до вязниці (щоби розуміється не виплатити йому).

Перша загадка з нагородою зявилась 1803. року в однім паризькім журналі. Викликала загальне зацікавлення й до редакції наспіло 8773 розвязки.

В Зібенґаровім „Маґазін фір Штатсарценайкунде" (журнал держ. лікування) лікар д-р Шнайдер подає рецепту як приладжувати здорову й смачну зупу з маєвих хрущів.

ВИБРАНО НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА В ПОЛЬЩІ

ПІЛСУДСКІ ВИХОДИТЬ ПОБІДНИКОМ, ВСІ ЙОГО ПЛЯНИ ЗДІЙСНЯЮТЬСЯ.

ВАРШАВА, 1. червня. — Національне зібранне вибрало сегодня в другім голосованню Ігнаца Мосціцкого президентом Польщі.

Вже сама його назва вказує, що він буде тільки „мостом", по якім перейдуть пляни другого. І так буде не тільки по його назві, але й на ділі. Мосціцкі є правдивою креатурою Пілсудского. Без него і проти його волі і згоди Мосціцкі не зробить ні одного кроку. А президентом буде так довго, доки не прийде догідна пора, щоби зрезиґнувати з президентури на те, щоби дійсним президентом став Пілсудскі.

Мосціцкі є професором університету. В послідним часі викладав у Львові.

Його інавґурацію на президента відложено до пятниці. Як причину подають, що він не має готового парадного вбрання, а другі, що не хоче взяти участи в католицькій параді, яка має відбутися в четвер, бо є вільнодумцем.

Властиву причину добачують одначе в тім, що Мосціцкі не є політиком, одержав при виборах дуже малу більшість і не знає ще, що йому в тій ситуації робити. Тому жде кілька днів, щоби виклярувалася ситуація.

По вулицях міста Варшави відбуваються демонстрації в користь Пілсудского.

Що до його поступовання робітники заявляють, що що робить старий Пілсудскі, всьо є добре.

ЯКА БУДЕ ПРОГРАМА НОВОГО УРЯДУ.

ВАРШАВА, 1. червня. — Президент Мосціцкі задержить дотеперішнього премієра Бартля, а з ним остане і ціле тимчасове міністерство. Пілсудскі остане міністром війни, а тим самим буде мати контролю над цілою армією, а з нею і властиву силу в краю.

З хвилею як новий кабінет міністрів обійме урядованне по інавґурації нового президента, буде скликане Національне Зібранне, яке ухвалить нові вибори, які будуть мали відбутися в жовтни, а далі признасть президентови надзвичайні повновласти. По тім Національне Зібранне розвяже себе.

ЯК РОЗВИНУТЬСЯ ДАЛЬШІ ПОДІЇ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, дня 1. червня. — Американські кореспонденти подають, що важко предбачити, що вийде з плянів Пілсудского. На всякий случай стрінеся він з тяжкою опозицією. Це видно було вже з бальотів, бо на многих картках були написи: „Долів в польським Муссоліні", або „Ще не вмерла Україна" і т. д.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ПОПИРАЄ БОЛДВИНА В ЙОГО ВУГЛЕВІЙ ПОЛІТИЦІ.

ЛОНДОН, 1. червня. — Англійський премієр Болдвин подав в палаті послів, що всі його старання довести майнерів з власниками до якоїсь згоди не мали успіху, бо жадна сторона не хотіла згодитися на пропозиції уряду.

Супроти того відпало зобовязанне уряду що до дальшої субсидії для майнерів в квоті 3,000.000 фунтів стерлінґів.

Мимо того, заявив дальше Болдвин, уряд докладае дальших старань, щоби довести страйк до кінця. Субсидій одначе на попертя одної індустрії уряд більше давати не може, бо це викликує негодованне серед других галузий промисловости.

Ллойд Джордж і МекДоналд атакували уряд, особливо той послідний, який підніс, що уряд думав, що за 3,000.000 фунтів стерлінґів купить робітників.

Палата послів акцептувала становище Болдвина 252 голосами проти 168.

ЗБЛИЖЕННЄ МІЖ ФРАНЦУСЬКИМИ І НІМЕЦЬКИМИ ІНДУСТРІЯЛІСТАМИ.

ПАРИЖ, 1. червня. — В місті Люксембурґ відбулася надзвичайно важна подія, яка потягне за собою далекосяглі наслідки.

Ото зійшлися секретно найвпливовійші промисловці Франції і Німеччини на неофіціяльну нараду, яка мала за ціль довести оба ті краї до економічного зближення, а з ним і до політичного.

Повідомляють з достовірних жерел, що нарада відбулася за дозволом і в порозумінню з обома урядами, себто з французьким і німецьким.

Назначено вже термін на слідуючий мітінґ та вирішено, що такі наради мають відбуватися періодично.

Мотивом того зближення є те переконанне, що добробут обох країв залежить від їх спільної кооперації.

Зібранне в Люксембурґ вважають бизнесовим Льокарно.

НІМЕЦЬКИЙ МАЙОР, ЩО БОРОВСЯ ПО СТОРОНІ РИФІВ.

ФЕЗ, 1. червня. — В французьку неволю попав майор фон Клемс, що втік був з еспанського чужинецького леґіону і перейшов на сторону Рифів та був одним з головних дорадників Абд-ель-Кріма.

Клемс був передом капітаном в пруській армії.

Користайте з нагоди!ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС!

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J, on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В 150 РІЧНИЦЮ АМЕРИКАНСЬКОЇ НЕЗАВИСИМОСТИ

В СВЯТО ПРИКРАШУВАННЯ ГРОБІВ отворено в Филаделфії світову виставу в память 150 роковин американської независимости. Не диво, що ті торжества зійшлися разом, бо лучить їх по правді сильна звязь. Бо якраз тим, яких гроби прикрашують, завдячує американський нарід свою 150-літну свободу і самостійність і свій добробут, про який не снилося предкам навіть в уяві найбуйнійшої фантазії.

В Филаделфії проголошено в 1776 р. Деклярацію Независимости. Филаделфійський дзвін, що поніс відгомін свободи по цілій американській землі, істнує до сьогодня і є народною святостю. Міліони спішать, щоби його хоч раз в життю побачити, або почути його голос. Бо з ним вяжеться память про довгу і важку боротьбу і про остаточну побіду. Спішать його оглядати не тільки Американці, але й всі чужинці, яких судьба чи щасливий припадок зажене до міста братньої любови, як звикли називати Филаделфію в Америці. Спішать ті, що мають свою власну державу і свободу, спішать і поневолені, що надіються почути його відгук і на своїй землі.

Всі оглядають той дзвін свободи, бо він оголосив колись найбільшу радість, яку тільки нарід може мати. А та радість дійшла не тільки до серця американського народу. Вона переплила широкий океан і була провідною зорею підчас великої французької революції і світила всім народам в часі весни народів. З тою землею, на якій спочиває той дзвін свободи, звязували поневолені свою кращу долю в часі світової війни. Він і тим народам, а між ними й нашому, проголошував свободу. І хоч наш нарід не діждався тої свободи, то всеж таки той дзвін вибив і йому щасливу годину, яка певно прийде, так, як прийшла й американському народови: по довгій і важкій боротьбі, по тяжких і спільних зусиллях, жертвах і терпінях цілої нації.

150 літ американської независимости це заразом 150 літ демократичного правління. І американська демократія мала і має великі хиби. Ніхто не замикає очі на них. Але попри ті хиби, які треба направити і які мусять бути направлені, маємо нечуваний добробут і великанський розмах на всіх полях. Маємо і особисту свободу, і то велику, коли порівнати її з европейською. Правда й на тім поли реакція намагається вбити клина. Але здоровий американський розсудок, що виріс на прінціпах взаїмної терпимости і особистої свободи, не зійде і під тим оглядом на манівці, а буде держатися тої традиції, яка довела цілий край до слави і добробуту.

З 150 річницею американської независимости святкує весь світ заразом і побіду демократії. Америка доказує, що демократія, навіть при тих хибах, які тут самі ми добачуємо, має в собі величезну життєву силу. Вона дає можність всім верствам розвиватн свої сили для свого власного і загального добра. Вона дає змогу виринути всякій ініціятивній одиниці.

Американська демократія ще далека до ідеалу, але мимо того вона довела американський нарід до богацтва і сили, а Америку зробила найсильнійшою державою світа. Тому 150 роковини американської независимости є заразом святом демократії, бо демократія скинула з американського народу ярмо, демократія дала йому свободу і державну самостійність, а попри те й добробут.

ПРЕЗИДЕНТ КУЛИДЖ ПРО СВІТОВИЙ МИР

Майже ціла промова президента Кулиджа, яку він виголосив на гробах героїв, що спочивають на національнім цвинтарі в Арлінґтоні, призначена справі світового мира. На гробах поляглих воїнів говорив президент про мир. І то цілком слушно, бо це місце якраз найбільш відповідне для такої справи.

Та промова та має ще й инше значінне. Справа світового миру являється рівнож найважнійшою справою уряду, бо тільки такі справи розбираються в той святий для американського народу день.

Видно, що зайшла потреба говорити про ту справу. І то не тільки тому, що про ню тепер говорять в Европі, що нею займається розоружна конференція, але ще й тому, що збираються нові воєнні хмари. Президент не говорив про те, звідки насуваються такі хмари, бо цего не міг сказати, але американська преса подає згідні коментарі, що европейські диктатури та заворушення в Португалії, а особливо події в Польщі не ворожать нічого доброго та що треба сподіватися кождої хвилі таких несподіванок як та, що принесла нам світову заверуху в 1914 році. Тому то президент Кулидж вважав за вказане піднести ту небезпеку в той день, що є одним з найбільших американських національних свят, коли то президент говорить до народу про найважнійші справи.

І треба признати президентови рацію, коли він видвигнув ту справу як найважнійшу та найбільш загрожену. Та тим він квестії самої не розвязав, бо ні обіцяна ним поміч Америки в справі мира, ні Міжнародний Суд в Газі, ні Ліга Націй нічого не вдіють, як довго будуть мати місце в Европі того рода держави як Польща, які не тільки, що гнетуть других, але гниють і розкладаються в своїм власнім осередку.

С. В. ПЕТЛЮРА

Симон Петлюра народився в 1880 році в домі полтавського козака. З молодих років уже працював серед українських національних поступових, а потім революційних орґанізацій.

Виключений із останньої кляси духовного семинара, він перебрався до Харкова, де продовжував свою освіту, але не покидав праці серед українських національно-революційних орґанізацій. Це й примусило його тікати від російських жандармів до Галичини, де він ходив до львівського університету. Тоді він уже був членом першої „Революційної Української Партії", або як скорочено її називали „РУП". Партія ця повстала в Харкові і Петлюра був один з перших її членів.

Перша російська революція з 1905 року дала йому можливість вернутися до Київа, де він, після реорґанізації РУП-а, став активним членом української соціял-демократичної партії. В тій партії він залишився аж до 1918 року, коли то поставивши справи національно-державні вище партійних, вийшов з партії, залишаючись на далі републіканцем та демократом по переконанню.

Скоро почалася в Росії страшна реакція, а особливо на „окраїнах", цетром яких був Київ і Петлюрі довелося перебратися на життя до Петербурга, де, як в столиці, не так жорстоко лютувала поліційна сатрапія. Там він брав живу участь в діяльности української громади, та, аби здобути засоби до життя, скінчивши спеціяльні курси рахівництва, працював у асекураційнім товаристві. Згодом переїхав до Москви, де працював в одинокому поважному тоді на російській Україні українському журналі „Украинская Жизнь", який видавано на російській мові. Пізнійше став він редактором того журналу і редаґував його до вибуху великої світової війни, коли то він вступив до земського союзу і працював як контрольор на західнім фронті.

Його перу приписують видану в 1901 році РУП-ом книжку під наголовком „Дядько Дмитро", присвячену російській податковій системі. Книжка ця була довгі часи дуже популярна особливо серед революційної молоді. Взагалі С. Петлюра багато працював в українській публіцистиці, присвяченій відродженню і національній боротьбі українського народа. Редаґуючи „Украинскую Жизнь", він поставив її на таку височину, що вся російська преса і політична думка прислухувалась до голосу „Украинской Жизни", визнаючи її одним із поважнійших журналів (маґазинів), що виходили московскою мовою.

Найбільш замітні розвідки Петлюри є слідуючі: „К драмѣ жизни Шевченка", „Украинская Жизнь" — 1912 р.; „Франко — Поетъ національной чести" — 1913 р.; „Отрыцательныя черти полемики по украинскому вопросу" — 1914 р.; „Год молчанія" — 1915 р. та багато инших статей і більших розвідок у ріжних українських часописах на Великій Україні і в Галичині.

Вся діяльність Петлюри з перших років його свідомого життя пройшла в активній праці над політичним відродженням українського народу. Він був в першу черґу український політичний діяч, а потім вже культурний.

Як тільки стала революція 1919 року, він перший на фронті подав ініціятиву до орґанізації у війску українських національних громад, рівночасно з російськими комітетами. Перевів цілу низку зїздів на західнім фронті з початку корпусних, армейських, а потім фронтовий зїзд, створивши відповідні українські національні ради. Відразу він почав вести перед в орґанізації української військової сили на найширшу скалю. Инші вже брали з нього зразок і йшли вказаним ним шляхом та творили вже по зробленим ним зразкам свої орґанізації на инших фронтах.

На перший всеукраїнський військовий зїзд у Київі він приїхав делеґатом з західного фронту. На зїзд той прибуло з усіх кінців Росії і всіх фронтів та фльоти поверх шістьсот делеґатів. Українське воявтво післало туди все найкраще, з дорученням орґанізувати розпорошене в російській пятнайцятьміліоновій армії українське воявтво в одну міцну національну силу. І на тому зїзді, де разом з воявтвом були й найчільнійші провідники українського народу, як М. Грушевський, В. Винниченко та инші, Петлюра відразу став лідером того зїзду, завдяки свойому умінню говорити сильно, річево і ясно. Під кінець першого військового зїзду Петлюра вже був признаним вождом українського воявтва.

Петлюру, разом з иншими вісімнайцятьма членами зїзду обібрано тоді членом Всеукраїнського Військового Ґенерального Комітету, якому доручено формувати українські війска, або, як тоді говорилося, переводити українізацію армії.

На першому засіданню комітет обібрав своїм головою С. Петлюру. Головою того комітету залишився Петлюра до кінця його істнования, доки його не замінено військовим міністерством і Петлюра став першим українським військовим міністром.

В часи бурхливої діяльности в Ґенеральному Військовому Комітеті, а потім і як військовий міністер, Петлюра переживав дні великої слави та популярности, а також і дні сумних розчаровань і зневаги. Але завжди він залишився однаково спокійний, енерґійний, бо глибоко вірив у силу відродившогося українського народа. Знав прекрасно масу і завжди сподівався, що вона сьогоднішнього свого ідола може завтра обплювати, розтоптати, бо маса в своїх героях хоче бачити лише переможців. При самих страшних невдачах загальних і особистих залишився він горячим фанатиком української визвольної боротьби.

Зрезиґнувавши з міністерства в січні 1918 року, він виїхав на рідну Полтавщину і на протязі якого тижня-двох зформував там перші українські гайдамацькі полки чорних та червоних гайдамаків. Коли большевики, зробивши повстанне в Київі, захопили частину міста, а між ними головний пункт Київа, арсенал, Петлюра поспів до Київа і прямо з потягів, в перших лавах своїх гайдамаків, з рушницею в руках, як звичайний гайдамака став до першого бою з большевиками. По упертій і горячій бійці, в якій полягло більше півтисячки убитих з обох боків, він перший з купкою своїх гайдамаків вломився в середину арсеналу і тим здобув його. З того часу Петлюра став серед гайдамаків надзвичайно популярним, як відважний вояк.

Відходячи з Київа з військами Центральної Ради та уступаючи перед навалою большевиків аж до Сарн на Волині, прикривав Петлюра відторот рештків українських війск та українського державного центру. При поворотному наступі на Київ ішов він далеко наперед німецького війска і тому фактично всі бої від Сарн аж до Київа, а рівнож і захоплення міста перевели війска Петлюри та Січові Стрільці. А Німці майже не мали стичности з большевиками.

Коли в Київі укріпилася знову влада Центральної Ради, С. Петлюра зовсім відійшов від військових та політичних справ, бо ставився неґативно до німецької допомоги і не вірив, щоби з того вийшло що доброго.

Тоді його вибрано головою Київської Ґуберніяльної Земської Управи, а пізнійше головою Союзу Земств всієї України. На цій посаді він залишився аж до арешту, який перевела гетьманська влада. Вийшовши з вязниці, Петлюра знову став на чолі українського війска, як Головний Отаман і Член Директорії У. Н. Р.

Іван Франко.

VIVERE MEMENTO!*)

Весно, що за чудо ти
Твориш в моїй груди?
Чи твій поклик з мертвоти
Й серце к жизні будить?
Вчора тлів, мов Лазар, я
В горя домовині —
Щож се за нова зоря
Мені блисла нині?
Дивний глас мене кудись
Кличе — тут то, ген то:
„Встань, прокинься, пробудись!
Vivere memento"!

Вітре теплий, брате мій,
Чи твоя се мова?
Чи на гірці світляній
Так шумить діброва?
Травко, чи се, може, ти
Втішно так шептала,
Що зпід криги мертвоти
Знов на світло встала?
Чи се може шемріт твій
Річко, срібна ленто,
Змив мій смуток і застій?
Vivere memento!

Всюди чую любий глас,
Клик життя могучий!...
Весно, вітре, люблю вас,
Гори, ріки, тучі!
Люде, люде! Я ваш брат,
Я для вас рад жити,
Серця свого кровю рад
Ваше горе змити.
А що кров не зможе змить,
Спалимо вогнем то!
Лиш боротись—значить жить...
Vivere memento!

*) Памятай, що треба жити.

ЯКЕ БУДЕ ЛІТО?

Найгарнійша погода буде з початком кождого місяця.

Щороку появляється багато альманахів і календарів, які предсказують погоду. Взагалі вони це питання обговорюють побіжно, а при тому так, що щонебудь станеться, все дасться примінити до їх погляду. Виїмку становить тут „Метеорольоґічний альманах" А. Г. Ґрімма, котрий має вже поза собою влучні пророцтва за перші чотири місяці ц. р., хоч погода за той час була дуже ненормальна.

Тому, думаємо, не зашкодить подати дальшу прогнозу Ґрімма на літо й осінь 1926. року.

Май.

6—10 спочатку дощ, потім зріст температури і злагіднення положення. Вкінці гарна погода.

10—15 той протяг починає гарна погода, яка погіршується при спадаючій температурі. Останні дні приносять холод і дощі та нагальні бурі.

16—20 початок того протягу є неприємний, але зараз слідує поправа, так що більшість днів виявляє гарну погоду, при скоро зростаючій температурі, яка за два останні дні спадає також скоро, при цьому зачинають падати дощі і бурі.

21—25 на загал змінна погода з вохким підкладом, під кінець сильні опади атмосферичні.

26—31 змінна погода зі скоро зростаючою температурою. Вітри й дощі без замітного впливу на тепло, котре потім щойно слабне, щоби вкінци знову трохи піднестися. На загал той протяг часу більше сухий як вохкий.

Червень.

1—5 час зростаючої температури і кріпшаючих атмосферичних опадів, як щодо скількости так і щодо сили. Поміркованe тепло.

6—10 на загал приємна погода зі зростаючою все температурою і несталим вітром. Спека й охолоджування. Бурі, дощі, зливи.

11—20 то час гарної погоди й спеки при все зростаючій температурі. Мокре закінчення того протягу часу, бурі й дощі, скоре опадання температури.

21—25 щойно під кінець поправа, більше сонця й потепління.

26—30 спочатку гарна і дуже тепла погода. Під кінець більше вітрів і дощів.

Липень.

1—5 спочатку приємно, гарно й тепло, потім вітри, дощі й бурі, але при великім опаденні температури.

6—10 час гарної погоди з високою температурою. Бурі.

11—15 вітри охолоджують атмосферу, потім слідують сильні атмосферичні опади, котрі небаром уступають місце потеплінню. До кінця того протягу часу гарна погода.

16—20 змінчивий характер погоди при поміркованій температурі. Холоднійше і вохкійше, але під кінець гарно, тепло й сухо.

21—25 час доціів при опаданні температури. Спочатку й при кінці приємнійше.

26—31 час гарної погоди й високої температури. Бурі. При кінці охолодження, спричинене вітром згл. дощем.

Серпень.

1—5 гарна погода, зріст тепла й невеликі забурення. На той час припадає найтеплійший день у році.

6—10 час поганої погоди зі спадуючою температурою. Дощі.

11—15 дальша часть поганої погоди, зріст атмосферичних опадів при низькій температурі. Великі бурі, почасти градові.

16—20 вохка атмосфера, помірковане тепло. Переважно хмарно, але при великих опадах.

26—31 дальша часть гарної, горячої погоди з переходовими бурями.

Вересень.

1—5. Перша половина того часу є гарна і тепла; друга холодна, дощова з сильними опадами.

6—10 спочатку хмарно і вохко, потім зростаюча поправа аж до великих спек. Переважно гарна погода.

11—15 час гарної погоди з пропорціонально високою температурою. Під кінець охолодження з причини дощів, вітрів і бурей.

16—20 змінний характер погоди з частими опадами при поміркованій температурі. Досить нагальні вітри, зливи, почасти сильні бурі.

21—25 спочатку холод, вітри, дощ і бурі. Небаром поправа погоди й потепління, так що більша часть того часу буде гарна, згл. приємна.

26—30 переважно тепло й мінімальні опади атмосферичні. Щойно під кінець сильнійший холод і нагальні опади.

Акції.

— Що дістану за ті вартісні папери?

— Вартість паперу.

АМЕРИКАНСЬКЕ ГОРОЖАНСТВО І ВІЙСКОВА ПОВИННІСТЬ ЗАГРАНИЦЕЮ.

Американський Департамент Закордонних Справ остерігає натуралізованих горожан (тих, що прийняли американське горожанство), щоб вони, коли ідуть заграницю, а саме до країв, в яких родилася, мали на увазі, чи їх там не возьмуть до війська.

Правда, що натуралізований горожанин має за кордоном ті самі права, що й всякий инший, значить: він стоїть під охороною Злучених Держав і американські посольства та консуляти повинні йому в потребі ту охорону дати. Але щодо військової служби, то справа трохи заплутана. З деякими державами Америка має в тій справі договори, а з деякими ні. Договори такі існують з Бельґією, Болгарією, Портуґалією, Швецією та ще з деякими державами, і на основі тих договорів американський горожанин бельґійського, болгарського чи шведського роду може туди безпечно вертатися. Ті держави признають його як горожанина Злучених Держав і до своєї армії не заберуть.

Але з иншими державами Америка таких договорів про натуралізацію горожан не має. Не має їх наприклад, з Францією, Італією, Росією, Польщею, Румунією і т. д. І коли уроженець котрогось з тих країв, котрий приняв американське горожанство, повернеться туди і там його на основі своїх законів примусово возьмуть до війська відбувати службу, то він може відкликатись до американського уряду і американський уряд буде протестувати, але остерігає власне, щоб на ті протести певно не надіятись, бо тому, що окремих договорів з тими державами нема, то й протести можуть бути даремні. Тому, хто виїзджає до краю, де родився, повинен сам розвідатись, які там обовязують закони в справі військової повинности, щоби потім його несподівано не захопили.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 7.30 вечером, в суботу, дня 6-го червня в гали німецькій, 435 Мен ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. — Д. Ридчук, предс.; М. Сас, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Отсим дається до відома всім членам Бр. Василія, від. 168, що піврічний мітинґ відбудеться в неділю, дня 6-го червня, о годині 3-ій пополудни, в гали п. Івана Ваверчака. Неявившийся член на згаданім піврічнім мітинґу заплатить 50 ц., а урядник 1.00 дол. кари. — Пилип Маник, секр.

В суді.

Суддя: Чому ви забрали той одяг, що лежав на березі?

Обвинувачений: Я думав, що хтось загубив.

Суддя: Ви-ж бачили, що та пані купається.

Обвинувачений: Мені видалося, що це русалка.

Аж тепер обидився.

— Якто, ваш сусід рік тому назвав вас крокодилем, а ви щойно тепер його скаржите за обиду чести?

— А так, бо я, пане меценас, щойно недавно побачив крокодиля в менажерії.

ЩО МОЖЕ ЛЮБОВ ДИТИНИ.

В Китаю є звичай, що всім злодіям втинають за кару руки. Одного разу доказав суд важку крадіж одному мандаринови (високий китайський урядник). Очевидно йому мали відтяти руки. На великій площі зібралося багато народа, навіть сам цісар прийшов, щоби придивитися страшній, хоч справедливій карі. Нещасний мандарин мав за хвилю стратити обі руки. Тоді з товпи виступила маленька дівчинка. Се була дочка засудженого мандарина. Вона кинулася на коліна перед цісарем і промовила: „Великий монархо! Я не хочу оправдувати свойого батька. Він завинив і Справедливість домагається від нього обох рук. Ось вони"! — і вона простягнула до цісаря свої маленькі руки. „Візьми їх! Вони належать до мойого батька — додала дівчинка. „Вони-ж не зробили ще нічого доброго. Візьми їх, а помилуй тамті, — бо вони мусять працювати для своєї малої донечки". Дівчинка заплакала і з поханнєм простягнула до цісаря руки. Нарід, що зібрався довкола, теж плакав. Тоді цісар підняв маленьку дівчинку і поцілував її. Зворушений любовю дитини — подарував й батькови кару.

ВІДОЗВА ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ХМІЛЬНО, ПОВІТУ РАДЕХІВСЬКОГО В ГАЛИЧИНІ.

Господарсько-споживча кооператива „Єдність" в Хмільні віднеслася до американських емігрантів з просьбою, щоби вони її підратували і закупили шери, яких ціна виносить $1.

Односельчане з Хмільна, що мешкають в Вест Пулмен, Ілл., заложили в тій цілі комітет, до якого належать: Гавриїл Бутовський, Іван Мороз і Петро Костюк.

Рівночасно розпочато акцію за закупном шерів кооперативи. На разі такі шери купили: Іван Мороз $25, Петро Костюк $25, Гавриїл Бутовський $5, Онисим Станкевич $5, Григорій Коцюбинський $2, Володимир Обух $1, Василь Штандара $1, З. Кириленко $1. Разом закуплено на $65.

Думаємо, що за тим приміром підуть другі односельчани. А щоби всі знали, як виглядає справа з кооперативою, подаємо письмо з краю, яке звучить:

З нагоди надходячих Свят Христового Воскресення — ми старокраєві Ваші односельчане-краяни шлем Вам сердечні желання: в здоровлю і гаразді стрітити це велике Свято Побіди Правди, весело провести святочний час, а в часі забави на Вільній Американській Землі Вашінгтона... згадати про родинне село Хмільно, що хоч воно на рідній, але на жаль не своїй Землі, умаїться свіжою зеленою зеленню, — та всеж таки воно збідніле, поневолене, з масою безробітних рук, що не встані прожитися на щораз дрібніших а однако лихих клаптиках землі!

Під брутальним жандармським чоботом сусідських поліцаїв навіть економічна установа — кооператива „Єдність", яку у нас засновано перед двома роками — не може дихати, бо щораз око „власти", та своїх хрунів і підхрунків добачує в громадській роботі кількох одиниць якийсь злочин, та разраз тягають невинних людей на слідства, росправи, засуди, кари...

Але як Ви, Земляче, привикли до Свободи і гараздів, так ми тут мусіли погодитися з новою неволею. Погодилися, — та не перестали думати о тім, як би своє село отрясти від визиску жидівських склепарів, як би обєднати всіх членів громади в сильну кооперативну організацію, яка візьме в свої руки торговлю всім, що потрібне громаді, а з прибутків єї оснуе для своїх членів дальші культурні, освітні і господарчі установи.

Ми бажаєм мати в своїм селі випожичальню господарських машин, мати діточий садок щоби в часі горячих робучих днів не тинялися наші діти по улицях та кутиках, не вчилися поганих слів, та з димом пускали нашу злидню, а оставали би під надзором освіченої людини, що навчила би їх — бавлячись, — чогось мудрого та пожиточного, так щоби з тих дітий виросли красші борці для своєї Неньки-України, та щоби її красше боронили перед ворогами як ми.

Ми бажаєм богато дечого хосенного та пожиточного для нашого загалу в громаді і краю... та всі ті бажання треба здійснювати дорогою довгої, та важкої праці, що має початися від скромної кооперативної крамнички, та Читальні, яка книжкою і газетою переконає і найбільше зацофаних, що треба помагати лиш самим собі, бо чужа поміч і чужа опіка — за дорога і небезпечна.

Коли Ви, Ви Наш Дорогий Земляче, хочете помогти нам в нашій народній роботі, то не відмовтеся з нагоди Великодня, лишний цент, що може пішовби у Вас на забаву надміру, прислати до нашої „Єдности" як уділ. Уділ, який Ви нам пришлете, — не пропащий гріш — і не буде він для нас подарунком. — Ви отримаєте його в свій повній вартости в свій час. А за него ми поширимо нашу кооперативу, та приступимо до здійснення нашого пляну: моральної відбудови, та матеріяльної помочи всім мешканцям Хмільна, а в першу чергу тим, що не всилі ні кинути свого клаптика землі, ні їхати в світ за очі, щоби лучшої шукати долі... — До Вас, що долю ту найшов, та оминув страхіть страшної війни, ми кличем:

Вступіть в члени нашої кооперативи „Єдність", присилайте залучені заяви о приступленню до кооперативи а заразом свій уділ, по змозі пару уділів (1 уділ виносить 1 доляр, а число їх необмежене). — Дайте змогу тим, що ще не втратили надії на краще будуче нашого поневоленого Народу, дочекатися Волі і Долі, та повитати Вас колись в лучші часи, на своїй вже вільній Україні...

Листи реджістеред слати на адрес:

Управа Кооперативи „Єдність" в Хмільні, почта Лопатин, Европа, Польща, Галичина.

„Христос воскрес"!
Воскресне Україна!

Господарсько-споживча Спілка „ЄДНІСТЬ" кооператива з обмеж. порукою в Хмільні.

Омелян-Станкевич; Володимир Микитюк; Карпо Ковалишин, книговод.

ЖІНКА В СОВЄТСЬКІЙ РОСІЇ.

Кореспондент віденської „Нае Фрае Пресе" пише з Петрограду: „Весна в Ленінграді. Жінка — колись аристократка — вже раннім ранком, скромно й убого зодягнута, стоїть на базарі, в довгій черзі „горожанок", щоби продати останні свої річи. Щоправда деякі її товаришки недолі найшли становище, з якого з бідою можуть вижити, працюють як послугачки в гостинницях, клюбах „Ермітаж", „Сон", деякі в урядах, але найбільше їх не бачать иншого виходу, як усе випродувати, до останнього. Затe жінка „непмана" обвішана прикрасами — то жінка того спекулянта, який зумів вихіснувати положення, витворене урядовою „новою економічною політикою". Ця „непманка" купує в тої нещасної жінки її родинні памятки й підсміхається глумливо. Хоч у Ленінграді є всього кілька тисяч родин непманів, у їх руках ціле т. зв. суспільне життя. Невманки замешкують найгарніші дільниці міста, вганяють автами й повинаймали собі найгарніші дачі (віллі) на передмістях. З весною виїздять на перегони або до купелів, там наслідують потім великий купелевий сезон великих західно-европейських купелевих місцевостей. Там у купелевих клюбах грають у газард".

Вол. Дорошенко.

ВЕЛИТ РОЗУМУ Й ЧИНУ

(В десяту річницю смерти І. Франка).

Минуло вже десять літ, як помер великий син Галицької України, але хоч фізично перестав він істнувати, дух його живе ще серед нас. Праця цілого його трудящого життя все в нас перед очима і куди-но ми не поглянемо, в яку ділянку нашого суспільно-політичного й національного життя не заглянемо, всюди бачимо незатерті, невмирущі сліди його творчої діяльности, його невсипущої енергії. Смерть не розлучила нас із великим покійником. Навпаки, з хвилиною, як Франко відійшов від нас, почули ми увесь тягар утрати — в цілій величі стало тоді перед нашим зором діло, що його він довершив. І не зійде воно вже ніколи зперед наших очей, а навпаки, з кожним роком усе виразніще, опукліше вияснюватиметься Франкова заслуга й розгорятиметься Франкова слава.

Літа, що ділять нас від дня смерти великого діяча, не тільки не несуть з собою забуття про нього, а навпаки, ще більше розбуджують увагу нашу й память до покійного й вдяку за його труд і гордість, що земля наша зродила нам його. В сяйві слави великого земляка розливаються й никнуть тіни й сутінки нашого життя, лекшою стає гіркота сучасности, [illegible] шішою надія на кращу майбутність. Спомин про життя й діла його, що проходили й довершувалися в обставинах нераз просто жахливих, кріпить і нас на дусі. „Перебули панщину — перебудемо й конституцію".

І тому, коли ми споминаємо життя й діла Франкові, то все мусимо памятати про це й оцінювати їх саме з погляду на обставини, в яких доводилося жити й працювати великому нашому каменяреви. В світлі цих обставин постать Франка й значіння його діяльности виступають перед нами у цілій своїй величі. Нам тепер тяжко, просто неможливо уявити ті умови, в яких розпочав Франко свою діяльність, — так радикально змінилися від того часу наше національно-культурне й громадське життя.

Півстоліття, яке ділить нас від першого виступу Франкового на прилюдну арену, прожили ми не дурно. Труд Франка й його покоління не пішов на марне. Ціла структура галицько-українського національного організму, внутрішній склад і взаїмні відносини його частин змінилися за цей час до грунту, просто не до пізнання. З млявої, безвладної, майже аморфної етнографічної маси зросла Галицька Україна у самосвідомий рухливий і живий національний колектив. З сірої етнографічної маси переворилася в зріжничковану внутрішньо, але — мимо сього — суцільну, споєну свідомість своїх окремих інтересів націю. Замісць колишнього духового квієтизму, застою, отупіння — живе змагання на кожному полі. Замісць сухих схолястичних спорів за азбуку й обряд — боротьба живих суспільно-політичних партій і напрямів. Колишні змагання за саме імя національне — вже давно поза нами, бо ось пережили ми й найвищий момент у своїм національнім життю — боротьбу за власну державність. І заразом цілий світогляд наш змінився: найвищі, найсміливіші злети европейської думки стали нам доступні, жадний „радикалізм" нас уже не лякає й не дивує — ані суспільно-політичний, ані національний. З глухого провінціяльного закутка вибилися ми в світ европейської думки і чину, з давніх чорноходних „рутенців" стали ми Українцями в соборницькім того слова значінню. Правда, багато ще нам бракує, під неодним оглядом можемо собі поставити всякі закиди, але основна лінія розвитку уже позначилася саме в начеркненому вище напрямі. І як би мало не задовольняв нас наш сучасний стан і доробок, сказане вище не буде ніяким перебільшенням, коли глянемо позад себе і холодно — обєктивно оцінимо те, чим ми були і чим стали. Дійсно, величезну, просто неймовірну метаморфозу пережила Галицька Україна за час від виступу Франка і його товаришів. І хоч які тяжкі для нас тепер обставини зовнішнього політичного життя, нам їх далеко лекше перебути завдяки славній вище еволюції, яку колись переборювали подібні обставини наші діди й батьки, що в боротьбі з чужинецькою супремацією були озброєні безмірно гірше за нас. Але вони не жахнулися тої боротьби й малі числом, а сильні завзяттям стали до неї й розчистили нам шлях. На чолі цих каменярів, що лупали скалу нашої подвійної неволі — і зовнішньої і внутрішньої — був саме Франко. Велит розуму й духової сили чистив він, як легендарний Геркулес, Авгієві стайні галицького загумінку, не цураючися жадної праці, докладаючи своїх рук скрізь, де того тільки було треба.

До Франка можна приложити його характеристику О. Кониського, значно тільки її розширивши. „Це був чоловік немов сотворений для перехідньої доби, для заповнення ріжних люк, „zur Bevölkerung der Wildnis", як каже Гайне. В потребі він умів бути і новелістом і повістярем і драматиком, і поетом, і публіцистом, і сатириком, і історикем літератури, і критиком, і популяризатором потрібних відомостей.. Одно тільки ніколи не покидало його, не змінялось у нього — почуття обовязку працювати для України і на користь її розвою. Його непоборно тягло все до публічної, громадської діяльности" (Пор. „Молода Україна", Л. 1910, ст. 40—41).

Прикладаючи цю характеристику до самого Франка слід — повторяю — значно її поширити, бо Франко був ще ріжносторонніший, ніж Кониський. Він бо був ще й діяльним політиком, і глибоким, та рівночасно живим ученим, а що талант мав незрівняно більший від Кониського, то й результати його ріжнородної, всебічної діяльности були далеко більші, плідніщі. І оцінюючи Франкову діяльність, ми мусимо мати на оці саме цю його ріжнородність, інакше наш суд може бути несправедливий. Певна річ, що якби Франко мав змогу працювати тільки в однім напрямі, в одній якійсь ділянці, результати його досягнень у цій ділянці були б значніщі, досконаліщі. Але обставини тодішнього галицько-українського життя людини живі і талановиті, жадний поспіти скрізь, скрізь заткнути діру, започаткувати, посунути справу, — не давали ніякої змоги зосереджуватися на чімсь одним, робити щось одно. Скрізь усе стояло облогом і скрізь треба було цей облог зорати, засіяти й заскородити, а робітників було обмаль, отож і Франко, як і Кониський, як і Драгоманів, як багато інших мусів бути Mädchen für Alles, на кожнім полі заплідновати рідний пустар. І хоч ця його великостороння діяльність, ця мимовільна розкиданість мусіла нераз зі шкодою відбиватися в тій чи иншій поодинокій ділянці, але взята яко цілість, розглядана разом у всій своїй ріжносторонности, збуджує вона в нас цілком природно подив і наповнює нас признанням: такі бо велитенські її наслідки. Без цієї горячкової діяльности Франка на кожнім полі нашого життя — ми напевне не в однім паслиб задніх, а тепер усюди можемо іти його слідами, продовжувати ним зачате. Легко тепер нам судити, коли куди оком не кинь — стоїмо ми на грунті ним підготовленім! І тому дивно сліпими й невдячними видаються мені ті гіперкритики, що вирвавши одну галузку з крісластого дуба Франкової діяльности, покивують головою з дива, чому ця галузка — не дуб. (А вже зовсім абсурдний погляд на Франка наших „консервативців" як на деструктивіста-руїнника).

Певна річ, що в тій чи иншій окремій ділянці маємо ми тепер уже не одну річ, що перевищує Франкову. Але ми не можемо, не сміємо забувати, що ці перевершення стали можливі саме завдяки Франковій роботі в даній области, опираються на ній, виходять із неї. Це раз. А друге — ми таки не всі й можемо уявити як слід цілий безмір цеї роботи та оцінити поодинокі части й етапи її. Не одно з письменницьких його діл сховане не лише перед очима ширшої громади, а забулося й свідомішими справи людьми, затратившися серед прикритих порохами ріжних, тепер мало доступних видань. Багато прекрасних річей спочиває там, ждучи, коли то витягнеться їх звідти на світ. Ми хоч як значно поступили вперед супроти колишнього часу, всеж ще не настільки культурні, щоб зібрати й видати всі ті скарби розуму й таланту, що Франко їх нам полишив. Тому правдива оцінка Франка ще перед нами. Вона можлива лише в звязку з ширшими й глибшими студіями письменника та його доби.

Як почнуться ці студії, то з Франком станеться те, що з Шевченком. Дальші покоління, з любовю спинившися над працею його, захоплюватимуться відкриваними скарбами, дивуватимуться і силі таланту і глибині знання і ширині досягнень письменника-громадянина.

Великий це був талант, глибоке знання мав і широко сягнув та багато довершив — як узяти його діяльність саму в собі, незалежно від обставин; але подив наш буде ще більший, коли ми зважимо саме обставини, в яких жив і працював талановитий син коваля з Нагуєвич.

Щоб зрозуміти ці обставини й порівняти їх із нашими сучасними, треба добре знати новішу історію Галицької України. На жаль, вона ще жде свого дослідника. Ми тепер можемо пізнати її тільки в части з нечисленних досі опублікованих матеріялів, „Австро-руських споминів" Драгоманова, переписки його з Франком і Павликом та иншими Галичанами, або з тих згадок, що полишив нам сам Франко у своїх писаннях, надто в статті „З останніх десятиліть XIX в." (передрукованій у згаданій вище брошурі „Молода Україна"). Можна порадити читачам перечитати тепер оту Франкову статтю. В ній знайдуть вони блискучі сторінки, присвячені саме цьому недавньому, а такому вже далекому минулому, історії тої доби, коли на сцену виступила „Молода Україна" — Франко та його покоління. Яке убоге, мляве, болотяне було тоді життя у Галичині, які мізерні інтереси мало громадянство, яке відстале було воно в обох своїх таборах — народовецькім і москвофільськім — просто вірити не хочеться! Друга половина 70-их років у Галичині це була доба упадку, що грозила нам майже національною загибілю. Це було десятиліття так зв. рутенства, „може найтяжче, найбільш характичне десятиліття", — каже Франко — в цілій історії нашого національного розвою. Може ніколи не було так грізно поставлене питання: чи жити, чи згинути нашій нації, — як тоді" („Молода Україна", ст. 8). Між простим народом і інтелігенцією з одного боку, між Україною й Галичиною з другого розтворилися тоді великі прірви, які грозили життю нашої нації. Вирівняти ці прірви, прочистити задушливе повітря, проложити нові стежки, прогнати байдужність і рутину, оживити пульс народнього життя — ось було тяжке завдання тої генерації, до якої належав Франко. І вона ці завдання виконала, витягнувши наш національний віз із болота чорно-жовтого рутенства. Живі думки про працю серед народу, про потребу дбати за його насущні інтереси, клички европейського демократизму й реалізму — принесло з собою це покоління. Воно розірвало з старою схоластикою, з мертвотним провінціяльним „аристократизмом" в життю й письменстві, висунуло проблему діяльної й правдивої просвіти широких народніх мас — і так поволі, в боротьбі з своїми й чужими, оновило галицько-українську атмосферу. І в цім „magna pars fuit" саме Франкової праці, Франкового завзяття й енергії. Візьмім красне письменство — хто перший поставив його в Галичині на европейський лад, як не Франко? Франко дав йому і зміст і форму европейську і тим прочистив шлях наступним письменникам, не лише в Галичині, але навіть на Великій Україні. Так само в критиці й публіцистиці був він новатором, що з иншого, досі не практикованого погляду оцінював життя і слово, і писання його в цій царині й досі зостаються кращими того роду взірцями. В науці — Франко теж розробляв нові, живі теми, кладучи основи мало не кожної галузи українознавства в Галичині. В політиці — соціяліст, радикал, а потім поступовий демократ націоналіст — причинився він словом і ділом до нової переміни її на новий, живий лад, до заснування її на дійсних національних і модерних підвалинах. А при тім скрізь, на кожнім полі був Франко щирим всеукраїнцем народолюбцем, дбав за долю пригнобленого люду й вірив, що тільки працею серед нього і для нього можна збудувати вільну, незалежну Україну. Вірив, працював і нам заповів це. Будьмож вірні цьому заповітові великого каменяра, будьмо гідними наслідниками його труду!

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

"SVOBODA". 83 Grand Street. Jersey City, N. J.

ПРОТОКОЛ РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ

ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося на днях 17.—20. лютого 1926 р. в гол. канцелярії У. Н. Союза, 83 Гренд Ст., Джерзи Сіті, Н. Дж.

(8)

ПОПОЛУДНЕВЕ ЗАСІДАННЄ.

На місце звіту Редакційного Комітету, гол. предсідатель складає заяву, що такий комітет досі неуконституований через відложеннє назначення шефа редакції, що вже було пояснено в протоколі з засідання Екзекутиви. Іменованнє шефа редакції буде завданнєм сего засідання коли з черги прийдуть на денний порядок справи органу, а тепер отвираєсь дискусію над справозданнями:

Дискусії над Справозданнями Головних Урядників У. Н. С.

Гол. Радний О. Рекрут, одержавши голос, питає: Що сталося з $2.000, призначеними Конвенцією до старого краю на ремісничі бурси. Знає, що вислано через Обєднаннє, але нема вісти з краю, хто гроші одержав та питає, чому У. Н. Союз сам безпосередно не вислав.

Гол. предсідатель Т. Грицей відповідає, що досі вислано тільки половину призначеної суми, через Обєднаннє, а другу половину, себто другу тисячку долярів, задержано до часу одержання посвідок, що гроші дійшли до рук призначених конвенцією. Як довго не буде посвідок з першої посилки, не вишлеся решти. Се не з браку довіря, але задля необхідної формальности в грошевих справах. Щож до того, чому не вислано безпосередно, то тому, що такої ухвали ані інструкції конвенція не давала, противно конвенція одобрила стосунок У. Н. Союза до Обєднання, весь загал членів знає, що У. Н. Союз є членом того Обєднання. Фактом є, що власне загал членів У. Н. Союза найприхильнійше до сеї гуманної інституції відноситься і свою поміч старому краєви через Обєднаннє посилає, тож так довго, як Обєднаннє істнує і своє завдання як слід сповняє і так довго, як У. Н. Союз є членом Обєднання, нема причини його ігнорувати до того степени, щоби такі посилки робити без його посередництва, тимбільше, коли в тій мірі не було такого поручення від конвенції.

д. О. Рекрут заявляє, що він не є проти Обєднання, але думає, що У. Н. Союз повинен був сам ті гроші вислати безпосередно.

Гол. радний Т. Михальчук висказує здивованнє, що за так довгий час нема з краю точних посвідок від тих, для кого сі гроші були призначені.

В дальшім тягу загальної дискусії в тій справі, в якій взяли участь майже всі присутні члени гол. уряду, сконстатовано, що так як ухвалена поміч ремісничим школам і бурсам була призначена і на такі, які ще лиш були проєктовані, а фактично неістнували, тай яких адрес не було подано ні на конвенції і до тепер незвісні, годі було інакше поступити. Сконстатовано дальше, що нема причини сумніватися, що Педагоґічне Товариство у Львові, яке також посередничить в дорученню сеї запомоги, не доложить своїх старань так, щоби вислана сума і тая, що ще до висилки осталася, аби були отримані і поквітовані тими, для котрих конвенція призначила. Сконстатовано дальше, що в сій справі тягнеся переписка між Обєднанєм і Педагоґічним Товариством, з якої виходить, що в коротці буде полагоджена формальність поквітовання першої посилки за чим мусить наступити посилка другої части призначеної запомоги 16-ою конвенцією на промислові школи і бурси в старім краю.

Гол. радний Д. Братусь інтерпелює в справі запомоги Полянському, яка то справа була обговорювана на конвенції, а в якій він опісля переписувався з гол. канцелярією, а осібно з гол. предсідателем і питаєсь, чому ся справа досі після конвенційного поручення неполагоджена.

У відповідь на се, гол. фін. секретар читає з конвенційного протоколу уступ відносячийся до тої справи, доказуючи, що конвенція тої справи не вирішила, але лишила її до вирішення Екзекутиві. Що перед конвенцією головним урядом признана запомога старшому Полянському так як була заквестіонована його відділом, зістала уневажнена, а молодший Полянський має право отримати запомогу в формі зворотної стипендії, не на підставі тамтого признання і уневажнення, але на підставі зовсім нових заходів і виконання формальностий, конечних для одержання зворотної стипендії з нового щойно створеного конвенцією фонду степендійного, зглядно народного. Що се не одна, але дві справи, з яких одна вже вирішена відмовно, а друга може бути вирішена прихильно, коли о се інтересовані леґально постараються.

Гол. містопредсідатель М. Угорчак, як бувший член конвенційної комісії просьб і скарг, яка тую справу розбирала, пояснює, що ся комісія сконстантувала, що старший Полянський запомоги з фонду запомогового не потребує, а молодший тільки зворотної ститпендії, що й комісія мала на думці, оставляючи тую справу до порішення Екзекутиві, немогучи ясно означити стипендії, бо такого фонду ще не було і конвенція щойно його ухвалила збирати.

Гол. радний Т. Михальчук пропонує, щоби вести більше енерґійну аґітацію орґанізаційну в ціли приєднування більше членів.

Гол. предсідатель звертає увагу, що дискусія сходить з теми, що се мала бути дискусія над справозданнями, зложеними головними урядниками, що на повисші справи буде черга опісля.

Рішено, щоби над кождим справозданнєм дискутувати осібно:

На внесеннє д. Гр. Пипюка, поперте д. О. Шараварком, ухвалено приймити справозданнє гол. предсідателя так, як було зложене.

На внесеннє д. В. Гришка, поперте д. Т. Михальчуком, ухвалено приймити справоздання гол. містопредсідателя і гол. містопредсідательки без дискусії.

Так само без дискусії формально принято справозданнє гол. рекордового секретаря.

До дискусії над справозданнєм гол. фінансового секретаря зачислено попередну інтерпеляцію д. Пипюка в справі надвишки в банках. Гол. радний С. Матчак питаєсь про висоту кошту бондовання головних урядників. Гол. радний О. Рекрут інтерпелює в справі одної просьби з фонду бідних.

Гол. фін. секретар Р. Слободян допоняє свої пояснення о банковій надвишці тим, що позиція, яку знайшла контрольна комісія з кінцем січня вже є змінена так, як суми зложені на тимчасове конто чекове заєдно зміняються в міру приходу і розходу кождого місяця. Всі гроші ,які приходять, відсилаєся по фондам до ріжних банків тимчасово, а опісля чеками виплачуєся з них на ріжні інвестиції сталі. В той спосіб нерідко може трафитися таке, що в котрім будь банку на хвилю знайдеся більше гроша, як стало можна в однім банку тримати. Щодо бондовання головних урядників, то воно мусить тілько коштувати, кілько за таке бондованнє каже собі платити відвічальна бондова компанія. В справі порушеній д. Рекрутом каже, що се відноситься до просьби о запомогу з фонду бідних в такім случаю, де запомога належиться з відділової каси як за коротко тревалу слабість, а не з головної каси з фонду запомогового, призначеного на допомогу калікам і невилічимо хорим. Близше поясненнє тої справи обіцює, коли на чергу прийде справа просьб і скарг.

Голова контрольної комісії д. Шараварко питає, яка користь Союзови з опіки над сирітськими частями та як покриваєся кошти тої опіки сирітським фондом.

Користи матеріяльної нема, але є користь моральна і певність, що лишена сума обезпечення для сиріт знаходиться в опіці. Фонд сирітський се не є власність Союза, але власність сиріт. Тому того фонду незачисляєся до власного маєтку орґанізації так, як се є гроші сиріт і тільки під опікою орґанізації. Кошт тої опіки оплачуєся в той спосіб, що орґанізація тимчасово орудуючи сими грішми, стараєся, аби вони принесли дещо більший процент, як орґанізація сама дає з тих гроший. Не можна сказати, що се бізнес, бо орґанізація також грішми не ґемблює, а тільки льокує на певні інвестиції мало процентові, як муніціпальні бонди або перші морґечі. За се й Союз звесь опікуном вдів і сиріт. Многі чуючи про сей сирітський фонд, думають, що се гроші нічиї, але зібраний фонд, який можна роздавати на ріжні сироти або сиротинці. Тим часом се є гроші точно призначені для нелітних спадкоємців померших членів У. Н. Союза, се є власність поіменно вимінених сиріт по членах, котрі ті гроші з відповідним процентом забирають, дійшовши повнолітности або скорше через правних опікунів.

На внесеннє п. М. Ольшаницької, поперте п. С. Ядловським, формально ухвалено справозданнє гол. фінансового секретаря в повні приймити так як було зложене.

На формально поставлене д. Г. Пипюком, а поперте д. Марією Мельник, внесення, ухвалено без дискусії приймити справозданнє головного касієра.

До дискусії над справозданнєм менаджера Свободи записалися д.д. О. Рекрут, Д. Братусь, Г. Пипюк, М. Ольшаницька, Т. Михальчук і С. Матчак.

О. Рекрут — Чому дальше поміщуєся оголошення Мельника а відмовляєся таких оголошень як прим. Робітничого Дому в Ню Гейвен, Конн.?

Д. Братусь — Чому Свобода не хоче поміщувати справоздань збірок і віч , улаштованих в гуманних цілях несення помочи старому краєви заходом Оборони України, а на томісць містить оголошення большевиків?

М. Ольшаницька — питає, чому відмовлено поміщення збірок і звіту з віч, надісланих до поміщення членами У. Н. Союза з Клівленд, Огайо, хоч ті самі звіти оголосила Народна Воля, в доказ чого передає витинки сеї ґазети.

С. Матчак — Чи журнали і ґазети, за які адміністрація платить місячно $10, складаються і переховуються як власність редакції, та чи др. Мишуга брав зі Свободи платню, коли був на ліченню в Европі?

С. Ядловський яко менаджер Свободи відповідає:

В повисших запитах бачиться, що оголошення мішаєсь платні з безплатними. Такі, котрі з огляду ґазетярського такої ґазети, що користується зниженою почтовою оплатою тому, що бізнес адвертайзмує, з такими безплатними оголошеннями, яких нема причини ні потреби в нашій часописи поміщувати. Треба зрозуміти, що кождий законний бізнес американський має право на платне оголошеннє і то є одна справа, а поміщуваннє безплатних оголошень є зовсім інша друга справа. Одні поміщуєся задля користи матеріяльної, а другі задля користи моральної. Свобода є орґаном Союза і в ній є місце на безплатні оголошення союзові, а не на пропаґанду большевицьку, або якої иншої партії. Адміністрація часом неґодна провірити, що оголошеннє є большевицьке, як тут закидується. Так оборонці як і большевики мають свою власну пресу і місце на пропаґанду своєї гуманної чи якої роботи і аж сюди пхатися не повинен. — Др. Мишуга, будучи на ліченню в Европі, продовжував умовлену для Свободи працю, тай цілком зрозуміло, побирав за се умовлену заплату. — Журнали і ґазети одержує і використовує редакція, редактори читають, переводять, витинають, складають і переховують або викидають, а що саме, то вони сами найліпше зможуть пояснити, так як се вже не належить до адміністрації. До справоздання менаджера і дискусії над ним, належуть справи чисто бізнесові друкарні У. Н. Союза Свободи, о інших справах, а саме, яку пропаґанду маєся в Свободі попирати, а яку ні, які віча маєся реклямувати, якого напрямку Свобода маєсь придержувати, чи того, що мають большевики, чи того, що оборонці, чи може того, який зазначила конвенція як для орґанізації нашої найвідповіднійший, буде черга говорити опісля з тими, що се роблять і за се відвічають.

На внесеннє д. Т. Михальчука, поперте д. Анною Стадник, ухвалено справозданнє менаджера Свободи приймити так, як було зложене.

По короткій дискусії над справозданнєм контрольної комісії, на поставлене д. Д. Братусем, а поперте д. М. Угорчаком, внесеннє, формально ухвалено приймити його так, як було головою сеї комісії д. Шараварком зложене.

Дискусія над справою редакційного комітету:

Так як досі не було шефа редакції назначено і ся справа маєсь сейчас вирішувати, до дискусії запрошено обох редакторів. Гол. предсідатель ще раз повторив причини відложення сеї справи до річного засідання, підкреслюючи як найважнійшу брак порозуміння в тім взгляді між самими редакторами.

Редактор О. Ревюк, забравши слово, пояснює, чому редакційні обставини несприяли поладнанню сеї справи, підчеркуючи факт, що в редакції досі працює лиш двох редакторів, що їх спільна праця була не подільно конвенцією одобрена. Що тая праця незмінно мала вестися дальше в тім самім порядку, як до конвенції і тому між двома без образи одного, не може бути вивисшення другого редактора, а відложеннє номінації було необхідним тимчасовим полагодженнєм справи. Редактор Ревюк уважає недоцільним одного з двох тільки редакторів признавати шефом, бо фактично він не може бути шефом тільки співредактором. Редактор О. Ревюк, продовжуючи свій діл праці з перед конвенції, а саме передовиці і новинки, готов за них відповісти. Як доповненнє до справоздання редакційного комітету, взглядно редакційної діяльности, редактор Ревюк додає, що напрям політики вівся дальше по лінії, одобреній і на будуче призначеній минувшою конвенцією. Ми сами знаємо, що редаґованнє Свободи не є найліпше, що є великі браки, та прошу незабувати, що се є щоденник, та що його ліпшого двома сталими силами видавати то не легка справа. Ми робили все, що було в наших силах і за се готові відповісти.

Гол. радний С. Матчак звертає увагу, що оден зі сталих дописувателів підписувався під чужими працями. В дискусії сконстантовано, що в данім случаю підписаний дописуватель цитуючи щось чужого, подавав звідки воно походить, та що підписатися під такими цитатами є вмісно і леґально.

Редактор В. Лотоцький, по причині нарікань за непоміщуваннє дописий, що між іншим належало до його обовязку, заявляє, що дописувателі не всегда придержуються принятої форми, а не рідко надсилають матеріял неможливий до впорядковання в такім степени, що поправити його і переробити рівнаєтся зовсім новому написанню дописи і таких, задля браку часу, часом не міститься, щож до такого читкого матеріялу, як вічеві звіти партій противних напрямкови, означеному конвенцією, з віч, на яких виступали люде, відносячися ворожо не лиш до нашого напрямку, але й орґанізації нашої взагалі, а до головної управи особливо, для таких, зовсім зрозуміло, в Свободі місця бути не може. То є дикі претенсії. Щож до номінації шефа, то він також уважав відложеннє сеї справи тимчасово за найвідповіднійше з тих самих причин, що й редактор Ревюк. Дальше заявляє, що чуєсь перепрацьованим та що лікарі приказують йому довший відпочинок. Найрадше поїхавби до старого краю на неограничений час, резиґнуючи з посади в Свободі. Пригадує, що се Свобода спровадила його в Америку тому 12 літ і по тій причині від Свободи сподіється помочі у повороті.

В дальшій дискусії сконстантовано негодованнє гол. радних д.д. Д. Братуся, С. Матчака і О. Рекрута з редаґовання Свободи, тому рішено на слідуючий день тую дискусію продовжати.

На формально поставлене внесеннє ухвалено вислати привіт і желання подужання неприсутному задля слабости гол. радному о. В. Сполітакевичеви. По сім о год. 6. вечером наради відложено до слідуючого дня.

(Дальше буде)

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.